

ПОДОРОЖНІЙ НАРИС КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті йдеться про подальший розвиток подорожнього нарису наприкінці ХІХ ст. Зокрема, розглянуто нариси М. Лєскова, М. Телешова, В. Дорошевича, А. Чехова. Підкреслено, що в подорожніх картинах цього періоду підсилюється проблемне начало, а особистість автора відіграє в оповіді все значнішу роль.

Ключові слова: жанр, “подорож”, подорожній нарис, проблемність, синтез, автор-оповідач.

I. Вступ

Жанри подорожнього нарису й літературної “подорожі” мають давню історію у світовій літературі. Мотив шляху, мандрів завжди присутній у сюжеті “подорожей” і є “усталеним формально-змістовим компонентом літературного тексту” [7, с. 230]. Подорожній нарис близький до жанру літературної “подорожі”. І якщо нарис в останні десятиліття уваги дослідників не привертав, то “подорожі” присвячено чимало серйозних праць, де, як правило, висвітлюється історія жанру, аналізуються особливості творів окремих авторів, дається характеристика художньої оповідної структури, прийомів і засобів виразності. В цьому плані цікаві роботи таких дослідників, як В. Гуминський [2], В. Михайлов [9], Д. Наливайко [10], М. Прокоф'єв [11], Т. Роболі [12], Б. Енгельгардт [17], Дж. Кліффорд [18], Г. Гілберт [19], М. Пратт [20].

І для жанру “подорожі”, і для подорожніх картин характерна подібна оповідна ситуація, яка визначається тотожністю світу оповідача й персонажів; автор-персонаж є учасником і спостерігачем зображуваних подій. Часом нотатки мандрівника можуть нагадувати мемуари. Послідовне розгортання сюжету формує власне “подорож”, а порядок відтворення подій у тексті залежить насамперед від часопросторової “точки зору”, що визначає наратив, який може втілюватися в різних формах – хроніці, мемуарах, щоденнику, автобіографії, спогадах, повісті, романі, картині тощо. Література “подорожей” створювала велику белетристичну форму з вільним з'єднанням частин оповіді. “Така форма не сковувала уяву заданими межами часу і простору, давала змогу довільно трактувати картини з точки зору вивезених з дому ідей” [8, с. 9]. Подорожній нарис дає можливість найбільш повного й відкритого виразу суб'єктивного світогляду його автора.

II. Постановка завдання

Мета статті – характеризувати літературну “подорож” та подорожній нарис, визначити ознаки схожості й відмінності цих документальних жанрів.

III. Результати

Жанру “подорожі” належить особливе, “проміжне” місце між літературою факту й белетристичною літературою. Тому “літературознавство ще не вирішило <...> остаточно, чи посідають мандри в ній взагалі будь-яке місце, про що може свідчити послідовне ігнорування цього жанру класичною <...> теорією, а також далеко не регулярне згадування про нього в численних сучасних літературних довідниках та енциклопедіях” [2, с. 10]. Виникає і проблема співвідношення в “подорожах” власне художніх елементів (насамперед “поетичного вимислу”) й документальної достовірності, актуальної і для нарису. Ця проблема не може вирішуватися однозначно вже тому, що має пряме відношення до особливостей літературної природи “подорожі”, жанру “проміжного”, що чинить опір традиційному розподілу літератури на художню та документальну. Але як би не вирішувалося питання про місце розташування “подорожі” – в межах белетристики або документалістики, – непорушним залишається одне: необхідною умовою існування жанру є сама подорож, тобто переміщення реальних історичних осіб у реальних же географічних координатах з подальшою фіксацією побаченого у слові, відтворенням переживань і вражень мандрівника.

Наприкінці ХVІІІ – першій третині ХІХ ст. подорожній нарис досяг художньої досконалості – достатньо у зв'язку з цим називає Л. Стерна й М. Карамзіна. Як зазначає І. Банах, у західноєвропейській літературі цього періоду склалися дві наративні моделі “подорожей” – документально-просвітницька з “авторською установкою на об'єктивність і документальну точність оповіді та літературно-сентиментальна, направлена на дослідження людини в усьому різноманітті її внутрішніх і зовнішніх проявів...” [1, с. 4]. У російській літературі другої половини ХІХ ст. був здійснений синтез цих двох наративних моделей, у ній часто виникають образи шляху й героя-мандрівника. І якщо в “циклах західноєвропейських картинів дорожа героя відзначає послідовні етапи на шляху його сходження до наміченої мети, то в російських повістях і романах вона поводить себе зовсім по-іншому, зауважує Ю. Лебе-

дєв. – Насамперед вона, дорога, має зазвичай російського героя, і перед владою дороги він беззахисний <...>. Дорога – це російська доля, що обіцяє заповзятливій особі одну несподіванку за іншою” [5, с. 24]. Саме в дорозі найбільш повно і яскраво розкриваються і перевіряються характери багатьох відомих літературних персонажів, і не випадково формою подорожі скористалися В. Соллогуб у повісті “Тарантас” (1840) і М. Гоголь в поемі “Мертвые души” (1842). Саме на Військово-Грузинській дорозі зустрічається оповідач, офіцер, який мандрує Кавказом “за казенною потребою”, з Максимом Максимичем і Печориним. Однак зовсім особливого структурноутворювального значення набуває мотив дороги в подорожньому нарисі. Такого роду нарис, що містить достовірні географічні, історичні та економічні відомості, був поширений у російській літературі останньої третини XIX ст.: подорож відкривала можливості для вирішення масштабних публіцистичних завдань. Автори таких нарисів відвідували найвіддаленіші куточки країни та розповідали читачеві про все, що побачили на чернечих островах, у Сибіру, на каторзі...

У перших числах червня 1872 р. М. Лєсков відправився в подорож до знаменитих чернечих островів Коневець і Валаам. Свої враження від поїздки він описав у великому дорожньому нарисі “Монашеские острова на Ладозском озере”, надрукованому в 1873 р. у газеті “Русский мир”. Сам Лєсков зазначав, що про Валаам написано досить багато, але він не зустрів жодної книги або статті, яка могла б задовольнити цікавість читача, охочого познайомитися із життям цього чернечого острова. Однак Лєскова цікавило життя ладозьких ченців не у своєму життєво-практичному здійсненні, але, як зазначає Г. Косих, “в узагальненому, типологічному, релігійно-моральному розкритті. Зовсім не конкретні острови Коневець і Валаам з їх монастирями в їх історичних долях залучали письменника, а маловідомі відомості, які, на його думку, неможливо знайти прочитаною або туристу в усій літературі про ладозькі монастирі. Такі відомості становлять основу “подорожніх нотаток”” [4].

На початку нарису письменник зауважив, що відгуки про чернечий острів суперечливі: одні захоплюються природою та християнською чистотою моралі його мешканців; інші небайдужі лише до красот природи, а до життя валаамських пустельників ставляться недовірливо. Однак Лєскова це не бентежило, йому тим більше цікаво було побачити все своїми очима і скласти власне уявлення про острови, незалежно від думки будь-кого. Він не аналізує життя ладозьких монастирів, але намагається вивести те спільне, що було характерне для них у цілому. Валаам був непорушно твердинею російського чернецтва. ““Коневец исторгает первые слезы

сознания грехов, – читаємо у Лєскова. – На Валааме льются восходящие до неба покаянные рыдания со сладостными воплями молитвы”. Так говорять о Коневце и Валааме посетители этих уединённых монашеских островов, имеющие наблюдательность, воображение и веру” [6, с. 478]. У своїх нарисах М. Лєсков продовжує традицію давньоруських “ходінь”, занурюючись із цією темою у російську літературу другої половини XIX ст., і подорожні нотатки знову набувають споконвічно властивий їм сакральний зміст.

У кінці XIX ст. багато російських письменників створювали нарисові цикли, що поєднували в собі глибину й точність наукового дослідження з високою художністю. Так, у 1894 р. М. Телешов за порадою Чехова здійснив подорож до Сибіру, щоб вивчити умови життя російських селян-переселенців, яких нужда й голод змусили шукати кращу долю далеко від рідних місць. Результатом цих спостережень стали цикли оповідань і нарисів “Переселенцы” (1895) і “За Урал: Из скитаний по Западной Сибири” (1897). В. Дорошевич з 1895 р. у виданні “Одесский листок” став друкувати публіцистичні цикли, написані на матеріалі своїх закордонних подорожей (“Путевые и непутевые заметки (западноевропейские впечатления)”, “Америка” та ін.). Значною віхою у його творчій біографії стала здійснена ним у 1897 р. подорож на Сахалін. Підсумком вивчення каторжного острова стали сахалінські нариси, що публікувалися в 1897–1899 рр. спочатку у виданні “Одесский листок”, а потім у газетах “Россия” і “Русское слово”. Книга В. Дорошевича “Сахалин: Каторга” (1907) викликала широкий суспільний резонанс і отримала високу оцінку сучасників. Цей нарисовий цикл об’єднав у собі ознаки, з одного боку, подорожнього, а з іншого – морально-описового нарису (на відміну від чеховського “Острова Сахалина”, що є синтезом подорожнього й проблемного нарисів).

Кожен з восьми нарисів циклу письменник присвятив певній темі. Так, є глава “Тюрьма кандалная”, що розповідає про в’язнів, прикутих до тачки, є глава “Тюрьма вольная”, в якій розповідається про тих, хто свій строк відбув, але повинен був залишитися на Сахаліні. Окремі глави присвячені тілесним покаранням, катам, а також сахалінській “владі”. Докладно розповідає В. Дорошевич про мешканців каторги, своєрідний “кодекс честі” каторжан тощо. Наприклад, за правилами каторги, всякий “порядний” каторжник повинен вислуховувати вирок суду “спокойно, равнодушно, словно не о нём идёт речь, не показывая ни малейшего волнения. Это считается “хорошим тоном”. В случае особенно тяжкого приговора каторга разрешает, пожалуй, выругать суд. Но всякое “жалостливое” слово вызвало бы презрение у каторги. Вот откуда это “равнодушие” к приговорам” [3, с. 372]. Звичайно, сахалінські

нариси В. Дорошевича й за художньою майстерністю, й за глибиною проникнення у проблеми каторжного острова поступаються чеховському "Острову Сахаліну". Однак треба визнати, що правдива, достовірна розповідь про каторгу повинна була вразити читача. У книзі про Сахалін проявився характерний для В. Дорошевича стиль "короткого рядку", книгу вирізняє лаконізм і афористичність, точне відтворення побутових деталей і гротескно заострених образів.

Книги А. Чехова "Из Сибири" (1890) та "Остров Сахалін" (1893–1894) також є рисовими циклами. Об'єктивна і спокійна інтонація в них поєднується з гострою публіцистичністю, оповідь супроводжується авторськими коментарями фактів, ситуацій, характерів тощо. Зрозуміло, особистість автора чітко проявляється у книзі "Остров Сахалін", і не випадково В. Страда саме в цьому чеховському творі бачить свідцтво "про новий, самобутній і, на жаль, ніким не повторений стиль життя і поведінки, про серйозність, але не великовагову і гнітючу, не гучну й повчальну, а зосереджену та "іронічну", тверезу й не безнадійну" [14, с. 64]. У цій книзі нарисів ясно відбилася авторське світобачення і ставлення до дійсності. "Остров Сахалін" поєднує в собі риси ґрунтовного наукового дослідження і художнього узагальнення, які здійснювалися письменником за законами художньої творчості.

Сахалінська подорож і задум великої книги нарисів, присвячених поїздки на Сахалін, змусили А. Чехова по-новому вирішувати ряд творчих завдань. Письменникові потрібно було знайти міру й форму відібраного матеріалу, можливість органічно включити в текст факти і документи. Такі спроби вже були в російській літературі, хоча дослідники рідко зіставляють "Письма из Франции и Италии" О. Герцена або "Фрегат "Паллада"" І. Гончарова із твором "Остров Сахалін". Якщо ж говорити про традиції подорожного нарису, то до цього жанрового різновиду слід віднести перш за все нариси А. Чехова "Из Сибири". У "подорожніх нотатках" основну увагу автор приділяє описам природи, побуту, способу життя людей, що населяють ті або інші райони цієї далекої околиці Росії. Чехов поставив перед собою мету "... своєю творчою енергією, своїм осмисленням подолати ставлення до Сибіру як до іншого простору" [16, с. 208]. У фабулі чеховських подорожніх нарисів особливе місце належить VII главі, що є за своєю суттю своєрідною "репетицією" перед "Островом Сахаліном" і містить елементи проблемного нарису. В ній Чехов вперше розмірковує про систему покарань у Росії, законодавстві, долях засланців і вільних поселенців. Тут робляться перші спроби осмислити правомірність смертної кари, довічного ув'язнення, каторжних робіт. Чехову всі ці покарання видаються неприйнятними. Однак письмен-

ник зауважує, що його сучасникам не вистачає ані знань, ані досвіду, ані мужності, щоб замінити "эту пожизненность чем-нибудь более рациональным и более отвечающим справедливости..." [15, т. 14–15, с. 25]. У чеховській оповіді світ зображений так, як його бачить персонаж, оповідач. У подорожніх нарисах "Из Сибири" такою особою, яка сприймає, є сам автор, його розповідь заснована на особистих враженнях про побут і вдачу сибіряків. Особисті враження лежать і в основі низки портретних замальовок ямщиків, чиновників, вправного коваля, переселенців... Чехову, безсумнівно, вдалося здійснити той синтез подорожного та проблемного нарису, який був намічений у книгах його попередників. Розглядаючи особливості передачі "чистої інформації" в літературі, А. Степанов зазначає, що для реалістичної літератури центральними були насамперед інформативні жанри. І в цьому сенсі, на його думку, Чехов не є винятком: "... не тільки "Остров Сахалін", а й уся чеховська творчість надінформативна, являє собою величезну соціально-побутову енциклопедію (хоча явно і не впорядковану), що багато в чому визначає авторську концепцію адресата" [13, с. 86]. Судження це, безсумнівно, справедливе, і все ж треба підкреслити визначальну роль факту, "чистої інформації" в чеховській книзі нарисів. Вони поєднали в собі увагу дослідника до проблем Сахаліну та інтерес письменника, який в образах своїх персонажів відбив реалії каторжного острова.

В основі чеховської книги лежать записи з подорожного щоденника й картотека перепису, проведеного письменником у трьох адміністративних округах – Олександрівському, Тимовському, Корсаковському. У Чехова не виникла проблема вибору, що важливіше – цифри чи образи, оскільки вони не протиставлялися, а, навпаки, утворювали органічне ціле, завдяки чому скрупульозні спостереження вченого-аналітика поєднувалися з гострою інтуїцією художника. У своїх нарисах Чехов неодноразово звертається до питання освоєння Далекого Сходу й Сахаліну, яке представляється йому і великою епопеєю, і великою драмою. Невипадково люди, відбувши каторгу, не хотіли залишатися на острові і прагнули виїхати на материк: після Сахаліну суворий Уссурійський край і Амур представлялися їм раєм. Із самого початку перебування на острові Чехов гостро відчував ненормальність, неприродність навколишнього його життя.

"Остров Сахалін" включає в себе не тільки точні географічні відомості і замітки про клімат, а й художні замальовки природи, які також є документальними свідченнями й відображають святогляд Чехова, що не вміщується у виразні логічні схеми; авторська суб'єктивність, однак, тут приглушена, що має прояв в пейзажних описах. Але функція

пейзажу в чеховській книзі не зводиться лише до документальної достовірності, а картини природи вирізняються тонким ліризмом і глибокою поетичністю. “Ландшафт настроїв” виникає, наприклад, на початку II глави після опису географічного положення острова.

Чеховська книга цілком традиційно має підзаголовок: “Из путевых записок”. У цих “нотатках”, змістом яких була подорож автора, розрізняються три оповідних жанри: мемуарний, у якому йдеться про те, що бачив Чехов на Сахаліні, науково-публіцистичний, у якому спостереження мандрівника узагальнюються й підтверджуються результатами наукових даних про Сахалін, як про острів і місце каторги, і, нарешті, нарис-дослідження, де Чехов виступає як учений і як митець. Суб’єктивне начало приглушується для того, щоб факти, цифри, документи звучали на повну силу. Письменникові вдалося об’єднати й ліричні роздуми, і прямі оцінки побаченого ним на каторжному острові. Але в нарисовій літературі вище всього цінується достовірність свідчень, а вона якраз найбільше й притаманні “Острову Сахаліну”. Тут ясно проявився характерний для чеховської поезики рубежу 80–90-х рр. XIX ст. принцип об’єктивності оповіді. Письменник шукає і знаходить нові форми контакту з реальністю. Та в контакт із зовнішнім світом насамперед знаходиться сам автор: його суб’єктивний світогляд, його відчуття, його емоції і роздуми пронизують весь текст нарисової книги. І разом з тим він прагне об’єктивно відтворити страшну реальність каторжного острова, документально точно описуючи казарми, лазарети, дороги, селища, організацію робіт і покарань каторжан, наводячи достовірні факти, точні цифри, статистичні дані, проводячи соціологічні дослідження. Такі новаторські риси чеховської прози, як максимальна смислова насиченість тексту за рахунок зростання ролі художньої деталі, виразної пейзажної замальовки, символу, своєрідної недомовленості, що підсилює читацьку співтворчість, були притаманні й сахалінським нарисам. У них органічно поєднуються елементи подорожного, проблемного й частково моральноописового нарису, об’єднуються документальне й поетичне начала. Завдяки складному взаємоперетинанню різних оповідних планів у книзі виникає властива в цілому стилю Чехова смислова багатоплановість і глибина. Подорожній і проблемний нариси, що передували чеховській книзі, насамперед пояснюють певні факти, апелюючи до раціональної свідомості. У Чехова ж видима, зовнішня рефлексивність ослаблена, в його нарисах настроїв, почуття є інтенціями, здатними формувати думку. Чеховська образність відрізняється своєрідною метафоричністю, а чеховська деталь набуває символічного значення. Показуючи картини життя каторж-

ного острова, письменник майстерно використовує й аналітичні, й власне художні аргументи. Завершується книга нарисів посиланням на “Статут про засланих” видання 1890 р. Така кінцівка підкреслює об’єктивність і точність нарисів книзі “Остров Сахалін”.

IV. Висновки

Документальна проза М. Лєскова, М. Тєлєшова, В. Дорощевича, А. Чехова об’єктивно відображала реалії віддалених місць країни, показувала життя на відокремлених чернечих островах, сахалінській каторзі, становище селян-переселенців, оскільки письменники самі були очевидцями описуваних ними подій. У цих нарисах достовірність і очевидність факту доповнюється переконливістю його особистісного осмислення. Найстаріший жанровий різновид нарису успішно розвивався в літературі 2-ї половини XIX ст. Подорожній нарис відбивав зміни, що відбувалися на теренах Російської імперії і світу, і разом з тим змінювався сам, у ньому посилювалися елементи проблемності, його зміст не вичерпувалося повідомленням про побачене. У нарисах М. Лєскова, В. Дорощевича, А. Чехова та інших важливий і цікавий не факт сам по собі, а його осмислення поряд із соціальними узагальненнями виявляє й індивідуальне, неповторне в житті звичайної людини. Читач разом з автором бере участь у виробленні певного ставлення до дійсності. Авторські лірикопубліцистичні роздуми органічно включаються в образну систему подорожного нарису, будучи двигуном його сюжету. Таким чином, установка на достовірність не виключає в нарисі й лірично-сповідального начала.

Сповідальна автобіографічна документальність і нарисова точність служать глибшому пізнанню людини в дійсності, що швидко змінюється. У нарисовій літературі втілюється прагнення письменників до гранично достовірного зображення життя з його буденною жорстокістю, трагікомізмом і непереборною поезією. Тож, враховуючи інтерес сучасного читача до літератури non-fiction, можна знову й знову знаходити поле для вивчення документального начала і текстах класиків, і в текстах сучасних письменників.

Список використаної літератури

1. Банах И. В. Нарративная структура жанра путешествия (на материале русской литературы конца XVIII – первой трети XIX вв. : автореф. дис. ... канд. наук / И. В. Банах. – Минск, 2004. – 24 с.
2. Гуминский В. М. Жанр путешествия в русской литературе и творческие искания Н. В. Гоголя : автореф. дис. ... д-ра филол. наук / В. М. Гуминский. – Москва, 1996. – 41 с.
3. Дорощевич В. М. Избранные рассказы и очерки / Влас Михайлович Дорощевич. – Москва : Моск. рабочий, 1966. – 488 с.

4. Косых Г. А. Экзистенция “островов древнего Нево” в художественной концепции Н. С. Лескова [Электронный ресурс] / Галина Алексеевна Косых // Лесковиана. Творчество Н. С. Лескова : сб. науч. тр. Междунар. науч. интернет-конф. : тез. докл. “Лесковианы – 2010”. – 2010. – 4 февр. – Режим доступа: <http://leskoviiana.narod.ru/2009/kosyh2009.htm>.
5. Лебедев Ю. У истоков эпоса / Ю. Лебедев. – Ярославль : ГЯПИ, 1975. – 162 с.
6. Лесков Н. С. Монашеские острова на Ладожском озере / Н. С. Лесков // Русские очерки : в 3 т. – Москва : ГИХЛ, 1956. – Т. 2. – С. 463–528.
7. Литературный энциклопедический словарь / под ред. В. Кожевникова, П. Николаева. – Москва : Сов. энциклопедия, 1987. – 752 с.
8. Люсый А. П. К пейзажам русского Вертера: из истории крымского путеводителя / А. П. Люсый // Известия Крымского республиканского краеведческого музея. – 1994. – № 7. – С. 8–15.
9. Михайлов В. А. Эволюция жанра литературного путешествия в произведениях писателей XVIII–XIX веков / В. А. Михайлов : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 / В. А. Михайлов. – Волгоград, 1999. – 199 с.
10. Наливайко Д. Очима Заходу: Рецепція України в Західній Європі XI–XVIII ст. / Д. Наливайко. – Київ : Основи, 1998. – 578 с.
11. Прокофьев Н. И. “Хождение” как жанр в древнерусской литератур / Н. И. Прокофьев // Уч. зап. МГПИ. – Москва, 1968. – Вып. 288. – С. 6–9.
12. Роболи Т. Литература “путешествий” / Т. Роболи. – Ленинград : Русская проза, 1928. – 276 с.
13. Степанов А. Д. Проблемы коммуникации у Чехова / А. Д. Степанов. – Москва : Языки славянской культуры, 2005. – 400 с. – (Studia philologica).
14. Страда В. Антон Чехов / В. Страда // История русской литературы. XX век. Серебряный век / [под ред. Ж. Нива, И. Сермана, В. Страды, Е. Эткинда]. – Москва : Прогресс : Литера, 1995. – С. 48–72.
15. Чехов А. П. Полное собрание сочинений и писем : в 30 т. / Антон Павлович Чехов. – Москва : Наука, 1974–1983.
16. Шишпарёнок Е. Восприятие Сибири А. П. Чеховым (на материале цикла очерков “Из Сибири” и писем с дороги) / Е. Шишпарёнок // Молодые исследователи Чехова : междунар. науч. конф. (Москва, май 2005) : матер. – Москва : Изд-во МГУ, 2005. – Вып. 5. – С. 202–209.
17. Энгельгардт Б. М. Фрегат “Паллада” / Б. М. Энгельгардт // Гончаров, И. А. Фрегат. – Ленинград : Худож. литература, 1986. – С. 722–760.
18. Clifford J. Routes: Travel and Translation in the late Twentieth Century / James Clifford. – Cambridge : Harvard UP, 1997. – 321 p.
19. Gilbert H. Travel, Text, Empire / Helen Gilbert, and Anna Johnson ; ed. In Transit // Travel Writing Across the Disciplines. – New York : Peter Lang, 2002. – Vol 4. – 523 p.
20. Pratt. M. L. Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation / Mary Louise Pratt. – London : Routledge, 1992. – 437 p.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2014

Гусева Е. А. Путевой очерк конца XIX века

В статье говорится о дальнейшем развитии путевого очерка во 2-й половине XIX в. В частности рассматриваются очерки Н. Лескова, Н. Телешова, В. Дорошевича, А. Чехова. Подчеркивается, что в путевых очерках этого периода усиливается проблемное начало, а личность автора играет в повествовании всё более значительную роль.

Ключевые слова: жанр, “путешествие”, путевой очерк, проблемность, синтез, автор-повествователь.

Guseva E. Travel Essays of the Late 19th Century

Genres travel essays and literary “travel” have a long history in the world literature. Motiv way journey is always present in the plot of “travel”. Travel story close to the literary genre of “travel”. Reflect the changes that have occurred in Russia and the world, and at the same time he changed, its content is not comprehensive report of what he saw. The essays by N. Leskov, N. Teleshov, V. Doroshevich, A. Chekhov and other important and interesting is not the fact itself, and its interpretation identifies and individual, unique in the life of an ordinary man. The reader with the author participates in the development of a certain relation to reality. Copyright lyrical and journalistic reflections can be included in organically shaped system of travel essays, as the engine of his story. Thus, the reliability of the installation does not exclude to sketch and lyrically confessional beginning.

And for the genre of “travel”, and travel essays are characterized by similar narrative situation; it is determined by the identity of the narrator and the characters of the world, the author-character is a participant and an observer of the events portrayed. Sometimes traveler’s notes may resemble memuary. Incrementally deploying the story forms the actual “travel” and recreate the order of events in the text depends primarily on the space-time “point of view”, which determines the narrative, which may be implemented embodied in various forms – chronicles, memoirs, diaries, autobiographies, memoirs, story, novel, essay, and so on. Literature “travel” to create more fictional form a compound with a free part of the narrative.

Key words: genre, “travel”, travel story, problem, synthesis, the author-narrator.